

Gezinshereniging en gezinsvorming na immigratie

Kim de Bruin en Han Nicolaas

Sinds 1996 hebben zich ruim 1,3 miljoen eerste generatie allochtonen in Nederland gevestigd. Van hen bleef lang niet iedereen in Nederland wonen. Na zes jaar was 35 à 45 procent weer vertrokken. Een kwart van de immigranten die in 1996 als alleenstaande naar Nederland kwamen, woonde zes jaar later samen. Voor immigranten die zich zes jaar later in Nederland vestigden was dit aandeel gedaald naar een zesde. Van degenen die in 1996 of 2002 als paar zonder kinderen arriveerden, had een derde na zes jaar één of meer kinderen. Tussen de herkomstgroepen bestaan wat betreft samenwonen en kinderen krijgen aanzienlijke verschillen.

Begrippen en methode

In dit artikel worden alle eerste generatie allochtonen die zich in Nederland hebben gevestigd in de analyses meegenomen. Immigrerende tweede generatie allochtonen en vrijwel alle autochtonen hebben al eerder in Nederland gewoond en vallen buiten de doelgroep van deze analyses. Het aantal vestigers in jaar t is bepaald door uit de stand van de bevolking op 1 januari van jaar $t+1$ alle personen te selecteren met vestigingsjaar t . Hierdoor bestaat het jaarlijks aantal vestigers niet alleen uit immigranten maar ook uit personen die door middel van een administratieve opnemings in de Gemeentelijke Basisadministratie zijn ingeschreven. De verhouding tussen beide stromen in deze periode is ongeveer 80 procent immigranten en 20 procent administratieve opnemingen. In de analyses waarbij de huishoudenspositie op 1 januari geen rol speelt, zijn ook immigranten meegenomen die in hetzelfde jaar weer uit Nederland zijn vertrokken. Om de leesbaarheid te vergroten wordt in dit artikel gesproken over immigranten als het over eerste generatie allochtone vestigers gaat.

De huishoudenspositie van een persoon wordt jaarlijks bepaald op 1 januari. De in dit artikel gepresenteerde huishoudenspositie van immigranten geeft de huishoudenspositie weer op 1 januari in het jaar na vestiging in Nederland. In de analyses naar huishoudenspositie zijn daarom alleen immigranten meegenomen die op 1 januari in het jaar na vestiging nog in Nederland waren. Personen die al in het jaar van vestiging weer uit Nederland waren vertrokken, worden niet meegenomen in deze analyses, omdat voor hen geen huishoudenspositie kan worden bepaald.

Immigranten met als plaats in het huishouden 'thuiswonend kind', 'ouder in eenouderhuishouden', 'in een institutie' of 'overig lid van een huishouden' zijn in dit artikel ingedeeld in een restcategorie. Te denken valt hierbij aan een kostganger die bij een gezin inwoont, twee broers die samen een huishouden vormen en pleegkinderen.

1. Inleiding

Immigranten komen om verschillende redenen naar Nederland. Arbeid, en in mindere mate gezinshereniging en gezinsvorming, zijn belangrijke motieven voor westerse migranten om zich in Nederland te vestigen. Niet-westerse migranten komen vooral naar Nederland vanwege gezinsmigratie (gezinsvorming en gezinshereniging), en in mindere mate voor studie (Nicolaas, 2009).

In dit artikel wordt voor een aantal grote niet-westerse en westerse herkomstgroepen het proces van huishoudensvorming na immigratie bekeken. We beperken ons hierbij tot de volgende twee processen van gezinsmigratie:

- immigranten die als alleenstaande Nederland binnenkomen: wanneer gaan ze samenwonen?
- immigranten die zich als een paar (ongetrouwd of getrouwd) in Nederland vestigen: wanneer krijgen ze kinderen?

In de volgende paragraaf wordt eerst een overzicht gegeven van de totale groep immigranten in de periode 1996–2008, naar herkomstgroep, geslacht en leeftijd. Vervolgens worden voor twee immigrantencohorten acht herkomstgroepen nader geanalyseerd:

- de vier klassieke niet-westerse herkomstgroepen (Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba);
- twee niet-westerse vluchtelingengroepen (China, Irak);
- twee westerse herkomstgroepen (Polen, voormalige Sovjet-Unie).

De cohorten die in 1996 en 2002 arriveerden zijn zes jaar in de tijd gevolgd, om een goede vergelijking tussen de cohorten mogelijk te maken.

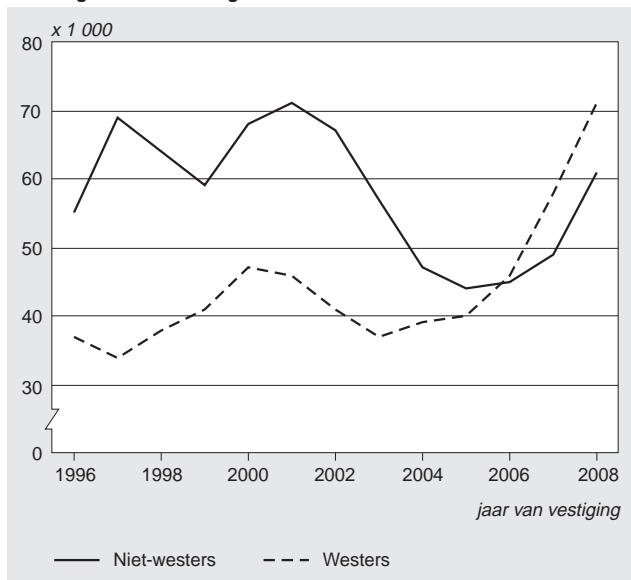
2. Immigranten naar herkomstgroep, leeftijd en geslacht

In de periode 1996–2008 hebben zich bijna 1,8 miljoen immigranten in Nederland gevestigd. Onder hen bevonden zich ruim 1,3 miljoen eerste generatie allochtonen. De top wat betreft het aantal immigranten lag in 2008. In dat jaar vestigden zich 132 duizend eerste generatie allochtonen in Nederland, ongeveer 15 duizend meer dan tijdens de economische bloeiperiode in 2000–2001 (*grafiek 1*).

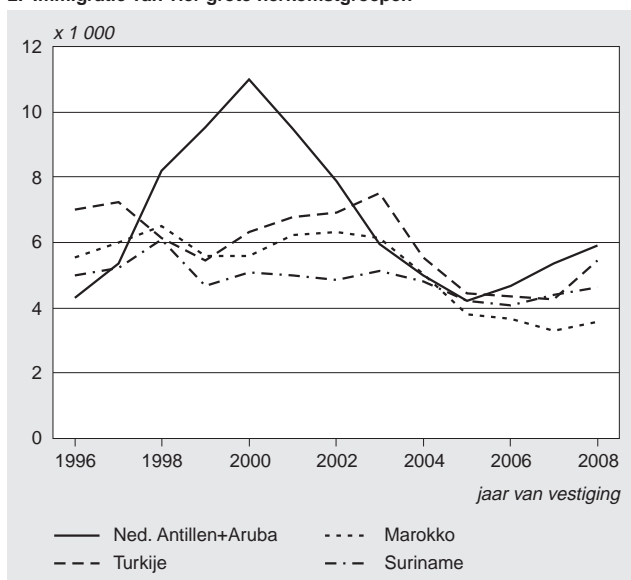
De immigratie van de vier klassieke herkomstgroepen (Turkije, Marokko, Suriname en de Nederlandse Antillen en Aruba) is sinds 2005 redelijk stabiel en schommelt tussen 3 à 4 duizend voor Marokko en 5 à 6 duizend voor de Nederlandse Antillen en Aruba (*grafiek 2*).

De immigratie van de twee andere niet-westerse groepen die in dit artikel worden besproken, China en Irak, zit de laatste jaren weer in de lift. Bij China gaat het hier voor een

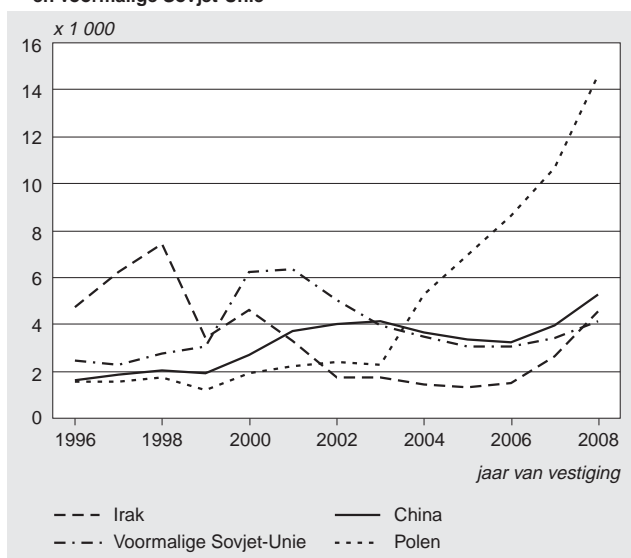
1. Immigratie van eerste generatie allochtonen

2. Immigratie van vier grote herkomstgroepen

3. Immigratie van herkomstgroepen China, Irak, Polen en voormalige Sovjet-Unie

belangrijk deel om studenten. Uit Irak kwamen in 2007 en 2008 veel asielmigranten (grafiek 3).

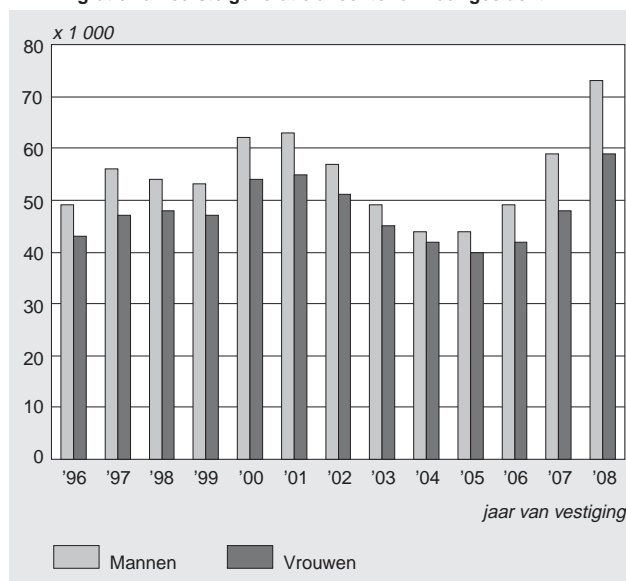
De immigratie van westerse allochtonen bestaat voor een belangrijk deel uit EU-burgers. Binnen deze groep nemen de Polen de laatste jaren een prominente plaats in. In 2008 kwam bijna 30 procent van de totale immigratie uit de EU voor rekening van de Polen.

De immigratie uit de voormalige Sovjet-Unie kende in deze periode een sterk wisselende samenstelling. Tot en met 1998 vestigden zich vooral gezinsmigranten in Nederland, maar in de periode 1999–2002 waren het voornamelijk asielzoekers. Daarna nam het aantal asielmigranten sterk af en werd gezinsmigratie weer belangrijker. Daarnaast was er gedurende vrijwel de gehele periode sprake van een toenemend aantal studenten uit de voormalige Sovjet-Unie.

Van alle immigranten is 85 procent jonger dan 40 jaar. Het aantal oudere immigranten is klein. Slechts 1 procent van de immigranten was in het jaar van vestiging 65 jaar of ouder.

Iets meer dan de helft van de immigranten is man (grafiek 4). Dit aandeel is de afgelopen jaren licht gestegen doordat het aantal arbeidsmigranten (merendeels mannen) uit met name de Europese Unie fors is toegenomen.

4. Immigratie van eerste generatie allochtonen naar geslacht

Als we de gezinssituatie van immigranten na hun vestiging in Nederland willen analyseren, stuiten we op een probleem. Van alle immigranten die naar Nederland komen, wordt in de immigratiestatistiek hun plaats in het gezin ten tijde van de immigratie vastgelegd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar:

- kinderen;
- personen in een paar (ongetrouwd of getrouwd);
- ouder in een eenoudergezin;
- alleenstaanden.

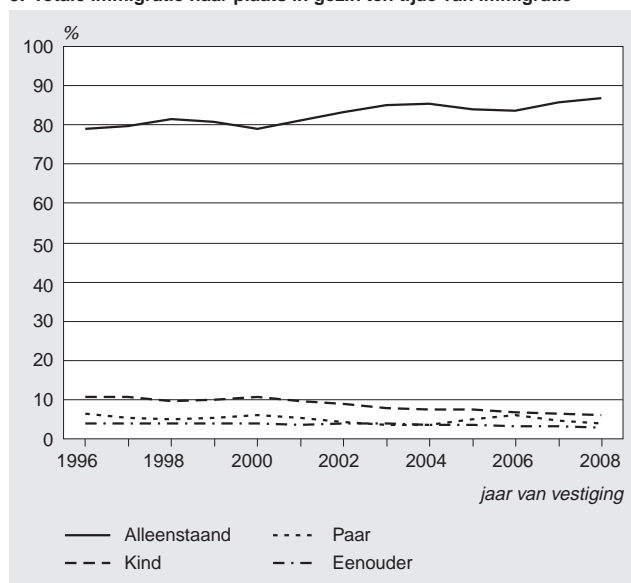
Het probleem hierbij is dat het gezinsverband ten tijde van de immigratie geen inzicht geeft in de situatie ná aankomst

in Nederland. Zo worden twee personen in een paar waarvan de ene partner zich na de andere partner op hetzelfde adres in Nederland vestigt, in de immigratiestatistiek niet als twee personen in een paar geregistreerd, maar als twee alleenstaanden. De migratiestatistiek geeft zodoende een vertekend beeld van de leefsituatie waarin migranten na hun aankomst in Nederland terechtkomen. Het is daarom zinvoller de huishoudenspositie van immigranten op 1 januari van het jaar volgend op het vestigingsjaar te bekijken.

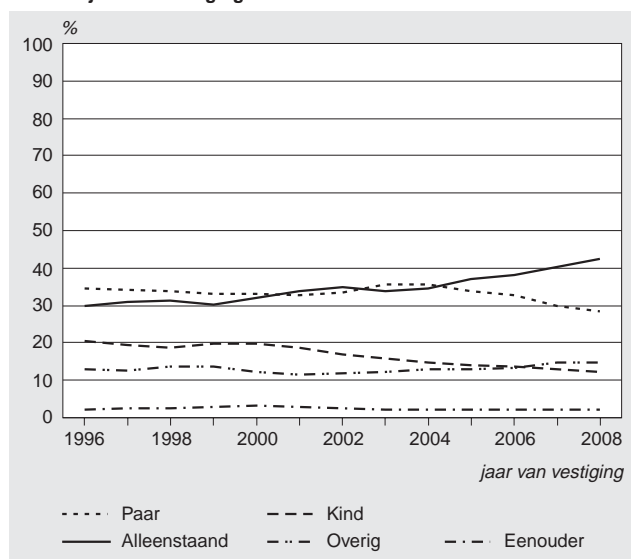
In *grafiek 5* en *grafiek 6* worden respectievelijk de plaats in het gezin in het jaar van vestiging volgens de immigratiestatistiek en de huishoudenspositie op 1 januari van het jaar volgend op het vestigingsjaar weergegeven.

Het verschil in beide grafieken zit in de verdeling tussen alleenstaanden en personen in een paar. Volgens de

5. Totale immigratie naar plaats in gezin ten tijde van immigratie

6. Totale immigratie naar huishoudenspositie op 1 januari in het jaar van vestiging t+1

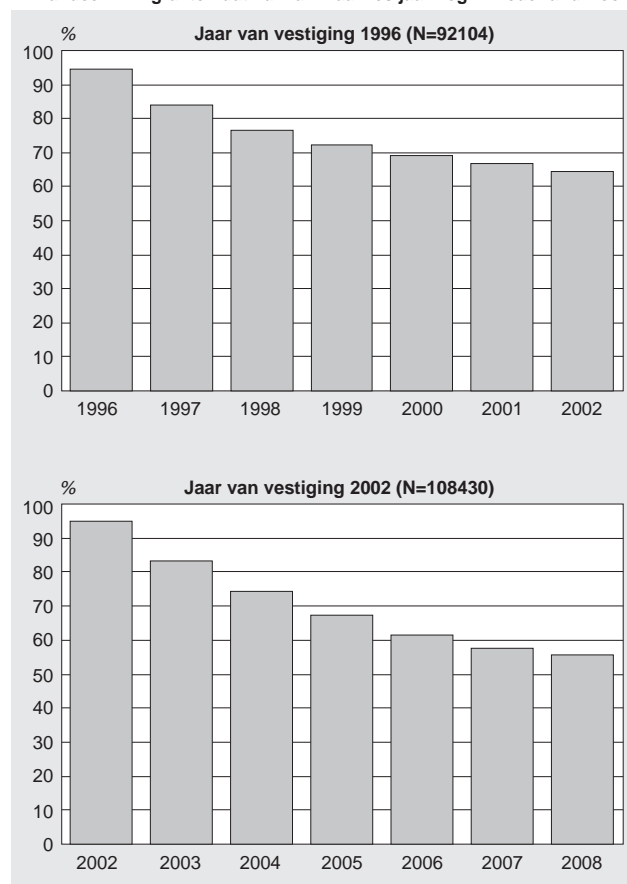

immigratiestatistiek komt 80 tot 90 procent van de immigranten als alleenstaande naar Nederland en maakt 5 procent deel uit van een paar. De cijfers naar huishoudenspositie geven een genuanceerder beeld. Daaruit blijkt dat 35 tot 40 procent van de immigranten op 1 januari van het volgende jaar alleenstaand was en nog eens ruim 30 procent met een partner samenwoonde. Voor de analyses in dit artikel wordt dan ook gebruik gemaakt van de huishoudenspositie op 1 januari van het jaar volgend op het vestigingsjaar van de immigrant. Het gaat hierbij telkens om immigranten in jaar t die op 1 januari van jaar t+1 nog in Nederland woonden.

3. De levensloop van immigranten

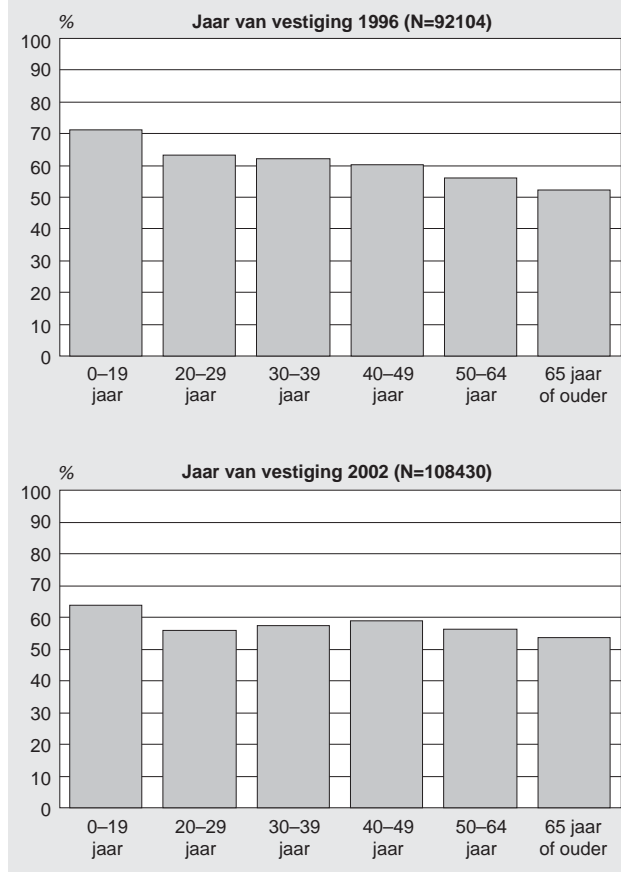
Van de acht hier beschreven herkomstgroepen zijn telkens twee immigratiecohorten bekeken: de immigranten in 1996 en in 2002. Beide cohorten zijn zes jaar gevolgd. Voor de totale groep immigranten geldt dat 65 procent van de immigranten die in 1996 naar Nederland zijn gekomen, zes jaar later nog in Nederland woonde. Voor het cohort 2002 ligt dit aandeel bijna 10 procentpunten lager (*grafiek 7*). Dit kan samenhangen met het feit dat de immigranten in 2002 te maken hebben gehad met een wat minder gunstige economische periode in Nederland in de jaren 2004–2005, waardoor ze eerder geneigd waren Nederland weer te verlaten dan de immigranten van het cohort 1996.

7. Aandeel immigranten dat na maximaal zes jaar nog in Nederland woont

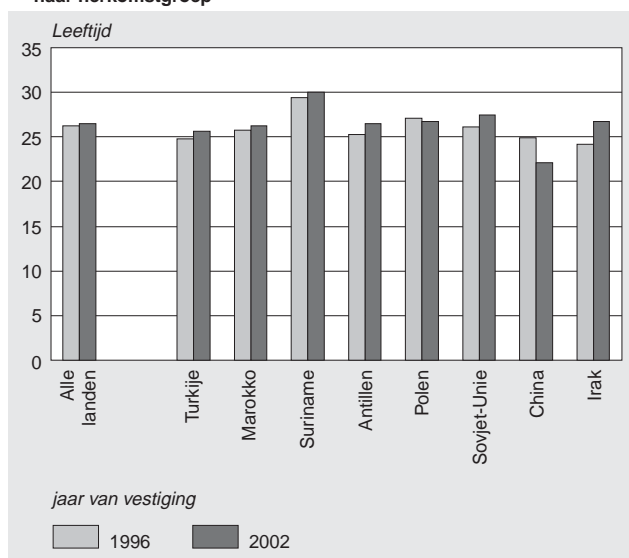

Jongeren blijven na immigratie over het algemeen het vaakst in Nederland wonen, hoewel het beeld voor het immigratiecohort 2002 niet eenduidig is. Voor beide cohorten geldt wel dat de jongste leeftijdsgroep van 0–19 jaar het minst geneigd is Nederland weer te verlaten (*grafiek 8*).

8. Aandeel immigranten dat na zes jaar nog in Nederland woont naar leeftijd

9. Gemiddelde leeftijd van immigranten bij vestiging in Nederland naar herkomstgroep

De leeftijd bij vestiging in Nederland is voor de twee immigratiecohorten vrijwel gelijk en ligt iets boven de 26 jaar. Tussen de acht herkomstgroepen die in het vervolg worden beschreven zijn wel grote verschillen waarneembaar. Chinezen zijn gemiddeld het jongst bij vestiging, Surinamers het oudst (*grafiek 9*).

Voor vier groepen van twee landen (Turkije/Marokko, Suriname/Nederlandse Antillen en Aruba, China/Irak en Polen/voormalige Sovjet-Unie) worden telkens de volgende vier zaken geanalyseerd:

- het percentage immigranten dat na maximaal zes jaar nog in Nederland woont;
- de huishoudenspositie van immigranten in de zes jaar volgend op hun vestigingsjaar in Nederland;
- het proces van samenwonen van immigranten die als alleenstaande binnenkomen;
- het proces van kinderen krijgen van personen die als paar zonder kinderen naar Nederland komen.

Bij het proces van samenwonen van alleenstaanden zijn alle immigranten die zich als alleenstaanden in 1996 hebben gevestigd en die op 1 januari 1997 nog in Nederland waren door de tijd heen gevolgd. Ook zijn immigranten gevolgd die zich in 2002 als alleenstaande in Nederland vestigden en die op 1 januari 2003 nog in Nederland waren. Beide groepen konden op deze wijze maximaal zes jaar worden gevolgd. Hierbij is gekeken naar de overgang van alleenstaande naar een paar. Dit kunnen gehuwde of ongehuwde paren zijn, met of zonder kinderen.

Het is mogelijk dat een alleenstaande na een jaar deel uitmaakt van een paar en een jaar later weer alleenstaand is. Hierdoor kunnen de percentages door de tijd heen ook dalen.

Van de 27 duizend alleenstaande immigranten in 1996 behoorde zes jaar later een kwart tot een paar. Voor het immigratiecohort 2002, met in totaal 36 duizend alleenstaanden, was dit aandeel gedaald naar een zesde.

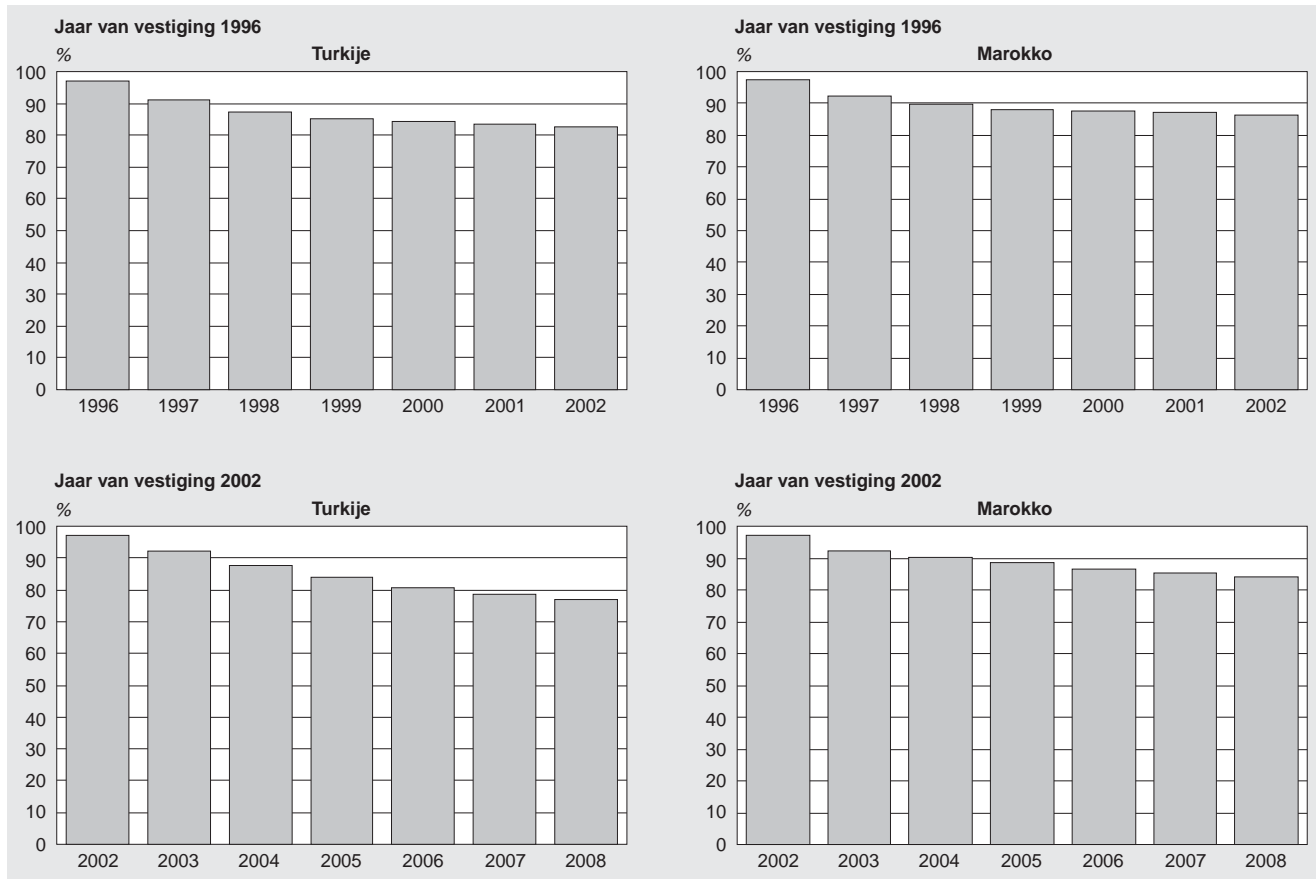
Bij het proces van kinderen krijgen zijn alle immigranten die zich in 1996 in een paar zonder kinderen in Nederland vestigden en die op 1 januari 1997 nog in Nederland woonden door de tijd heen gevolgd. Iets soortgelijks is gedaan voor immigranten die zich in 2002 als paar zonder kinderen vestigden. Evenals de alleenstaanden zijn ook deze groepen zes jaar gevolgd. Hierbij is gekeken naar de overgang van lid van een paar zonder kinderen naar lid van een paar met kinderen. Ook hier kan het zowel gehuwde als ongehuwde paren betreffen.

In 1996 kwamen 17,5 duizend personen naar Nederland die deel uitmaakten van een paar zonder kinderen. Dit aantal is in 2002 opgelopen naar ruim 22 duizend. Een derde van de gehuwde en ongehuwde immigranten die als paar zonder kinderen naar Nederland komen, heeft binnen zes jaar kinderen. Het verschil tussen de cohorten 1996 en 2002 ligt tussen de 2 en 3 procentpunten.

Turken en Marokkanen

In beide cohorten hebben zich ongeveer 7 duizend Turken en 6 duizend Marokkanen in Nederland gevestigd. Van de Turken woonde 80 procent na zes jaar nog in Nederland.

10. Aandeel Turken en Marokkanen dat na maximaal 6 jaar nog in Nederland woont

Bij de Marokkanen is dat aandeel ongeveer 5 procentpunten hoger (*grafiek 10*).

Turkse immigranten in 2002 waren met gemiddeld 25,7 jaar bijna een jaar ouder dan hun landgenoten die zes jaar eerder naar Nederland kwamen. Onder Marokkaanse immigranten was de leeftijdsstijging in deze periode iets minder groot.

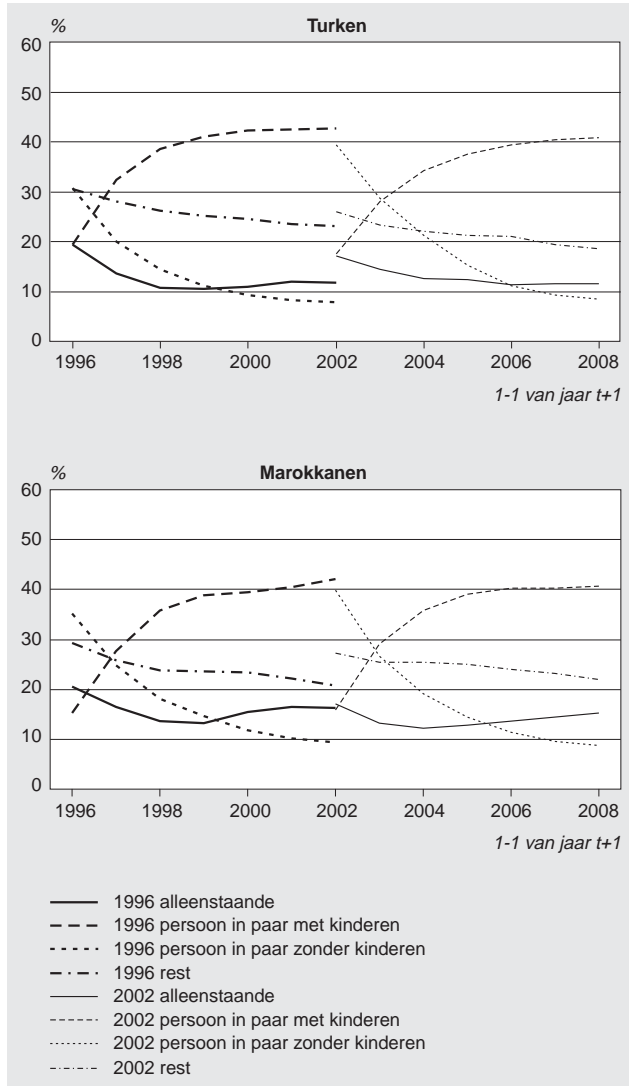
Van de Turkse en Marokkaanse immigranten die in 1996 naar Nederland zijn gekomen en op 1 januari 1997 nog in Nederland woonden, behoorde een derde tot een paar zonder kinderen en bijna 20 procent tot een paar met kinderen. Nog eens 20 procent kwam als alleenstaande naar Nederland (*grafiek 11*). Volgen we deze groep in de tijd, dan blijkt het aandeel in een paar met kinderen fors te zijn toegenomen, tot ruim 40 procent op 1 januari 2003. Het aandeel paren zonder kinderen nam in deze periode af, evenals het aandeel alleenstaanden. Dit kan duiden op gezinshereniging (men komt als alleenstaande immigrant naar Nederland en laat partner en eventuele kinderen overkomen) of gezinsvorming (men komt naar Nederland om te gaan samenwonen of trouwen).

Tussen de immigratiecohorten 1996 en 2002 zijn er bij de Turken en Marokkanen na verloop van tijd geen noemenswaardige verschillen in huishoudenspositie.

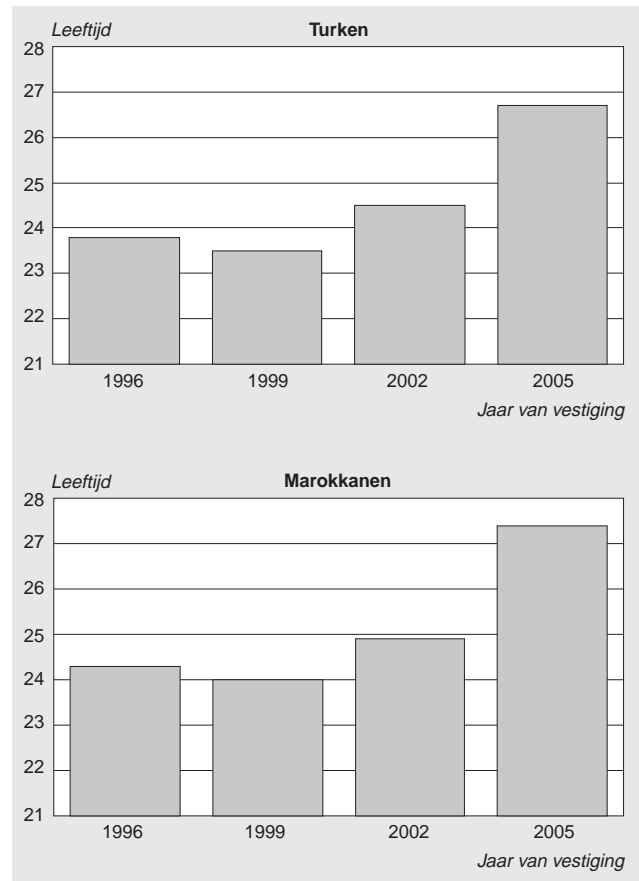
Voor een beter inzicht in de huishoudensvorming zijn alle alleenstaande immigranten door de jaren heen gevolgd

zoals hiervoor beschreven. Alleenstaande Turken en Marokkanen die in 1996 als alleenstaande immigranten zijn gekomen, zijn vaker ongehuwd of gehuwd gaan samenwonen dan hun landgenoten die in 2002 immigranten zijn. Zes jaar na aankomst in Nederland woonde 34 procent van de alleenstaande Turken samen; bij Marokkanen was dat 40 procent. Voor de immigranten die in 2002 als alleenstaande naar Nederland kwamen, zijn die percentages gedaald naar respectievelijk 24 en 26 (*grafiek 12*). De strengere regelgeving ten aanzien van gezinsvorming per 1 november 2004 kan hierbij een rol hebben gespeeld. Hierbij werd de minimumleeftijd van mensen die met een partner uit het buitenland willen trouwen, en van de immigrerende partner, verhoogd van 18 naar 21 jaar. Tevens werd de inkomenseis van mensen die met een partner uit het buitenland willen trouwen verhoogd van 100 naar 120 procent van het minimumloon. Deze maatregelen kunnen hebben geleid tot uitstel van gezinsvormende migratie vanuit deze landen. Eén van de aanwijzingen hiervoor kan worden gevonden in de gemiddelde leeftijd van immigrerende Turkse en Marokkaanse vrouwen voor diverse cohorten. We kijken naar de gemiddelde leeftijd van de vrouw aangezien het merendeel van de alleenstaande Turkse en Marokkaanse immigranten man is, en de partner uit het buitenland over het algemeen dus een vrouw zal zijn. De gemiddelde leeftijd waarop Turkse en Marokkaanse vrouwen naar Nederland komen, blijkt tussen 2002 en 2005 veel sterker te zijn gestegen dan tussen 1996 en 2002 (*grafiek 13*).

11. Huishoudenspositie van Turken en Marokkanen op 1 januari van de jaren na het vestigingsjaar 1996 en 2002

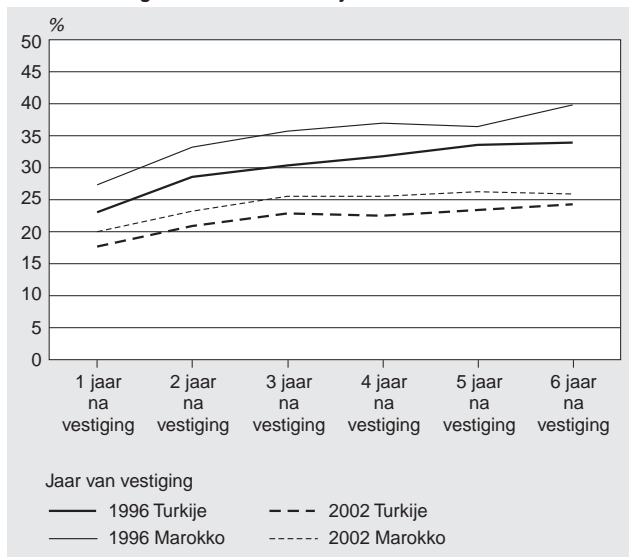

13. Gemiddelde leeftijd bij vestiging van Turkse en Marokkaanse vrouwen

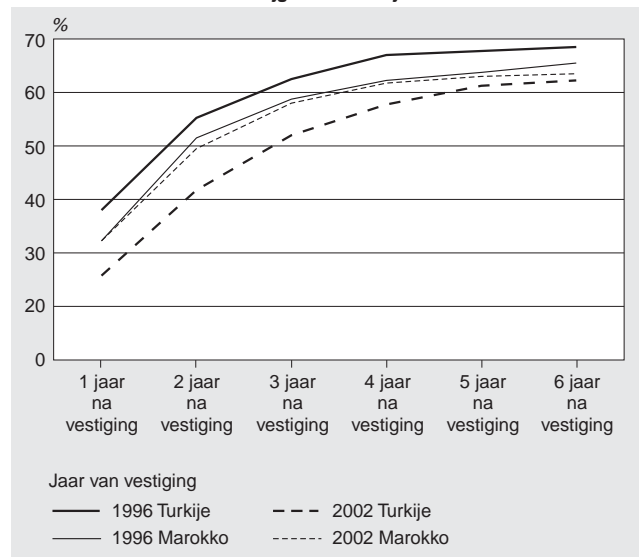

Ook de paren zonder kinderen zijn zes jaar in de tijd gevolg. Van de acht herkomstgroepen die hier worden onderscheiden, krijgen Turkse en Marokkaanse paren het snelst kinderen. Bij Marokkaanse paren zonder kinderen is er nauwelijks verschil tussen de immigratiecohorten 1996 en 2002. Eén jaar na vestiging heeft een derde van de Marokkaanse paren zonder kinderen een kind gekregen en dit percentage loopt op naar 64 na zes jaar (grafiek 14). Bij

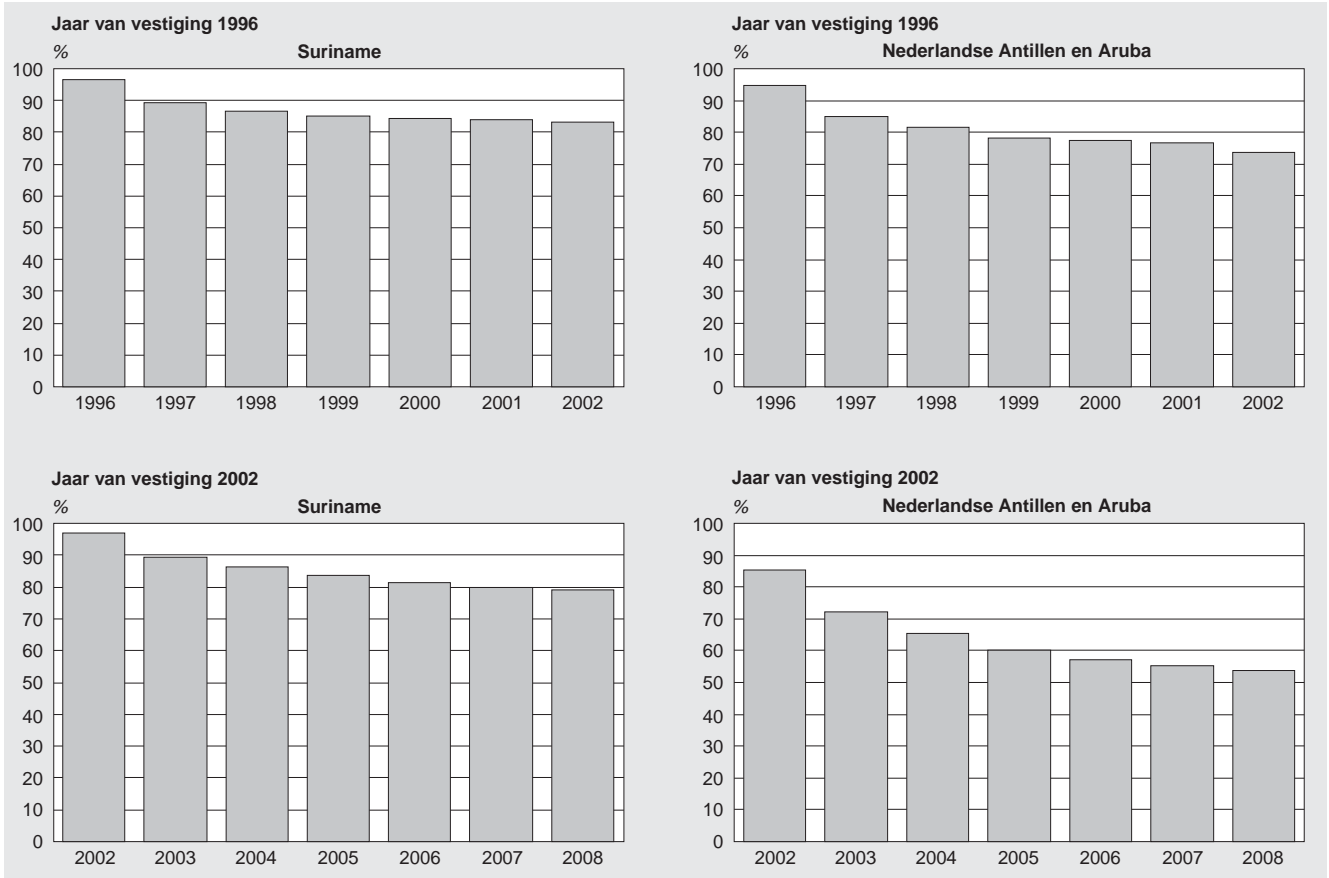
12. Aandeel alleenstaande geïmmigreerde Turken en Marokkanen dat samen gaat wonen naar verblijfsduur in Nederland

14. Aandeel geïmmigreerde Turken en Marokkanen in een paar zonder kinderen dat kinderen krijgt naar verblijfsduur in Nederland

15. Aandeel Surinamers en Antillianen/Arubanen dat na maximaal 6 jaar nog in Nederland woont

Turken is echter wel een groot verschil zichtbaar tussen de twee jaren. In 1996 had 38 procent van de paren zonder kinderen een jaar later een kind gekregen, in 2002 was dit nog maar een kwart. Dit verschil wordt in de vijf jaren daarna wel ingelopen, zodat het verschil na zes jaar nog maar 6 procent bedraagt.

Surinamers en Antillianen/Arubanen

In beide cohorten vestigden zich ongeveer 5 duizend Surinamers in Nederland. De immigratie van Antillianen was in 2002 met bijna 8 duizend ongeveer twee keer zo hoog als in 1996, maar veel lager dan in het topjaar 2000 (grafiek 2).

Van de Surinamers woont 80 procent na zes jaar nog in Nederland, bij de Antillianen is dit veel lager. Van het cohort 2002 is zes jaar later bijna de helft weer uit Nederland vertrokken (grafiek 15).

Surinamers zijn van alle onderzochte groepen gemiddeld het oudst bij vestiging in Nederland. In 2002 lag hun gemiddelde leeftijd met 30,0 jaar bijna een jaar hoger dan in 1996. Antillianen zijn aanzienlijk jonger bij binnenkomst in Nederland. In 1996 waren zij gemiddeld 25,1 jaar oud, in 2002 was dit gestegen naar 26,4 jaar.

Anders dan bij de Turkse en Marokkaanse immigranten komen vooral thuiswonende kinderen, hier weergegeven in de restcategorie, naar Nederland. Gezinsvorming lijkt

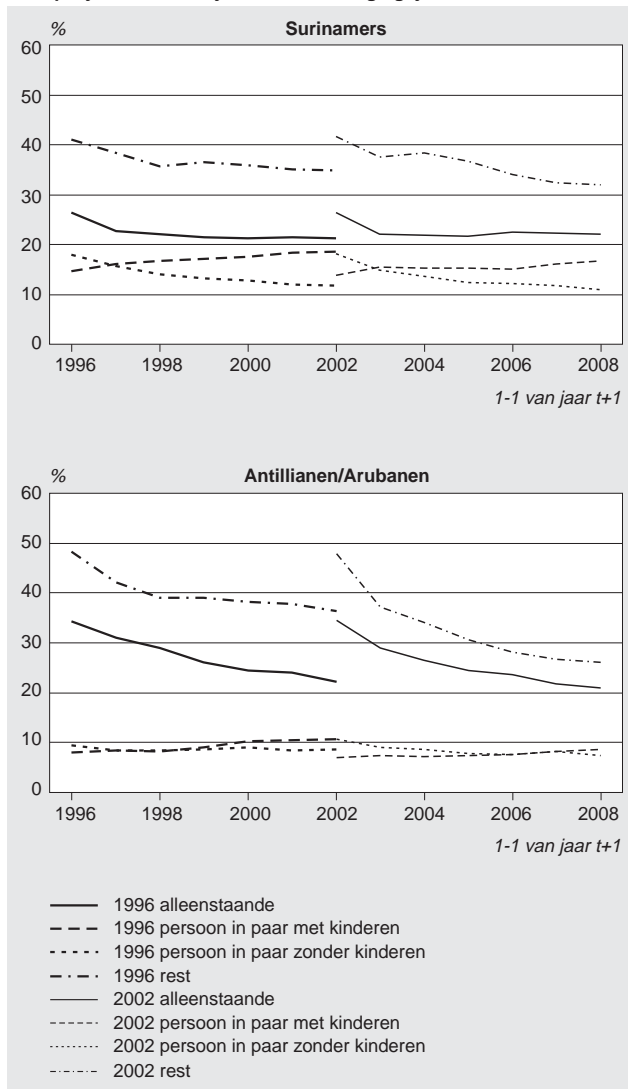
onder Surinamers een minder belangrijk motief om naar Nederland te komen dan onder Turken en Marokkanen. Het aandeel paren met kinderen neemt in beide cohorten in de zes jaar na vestiging licht toe, terwijl het aandeel paren zonder kinderen licht afneemt. Na een daling in het eerste jaar na aankomst, stabiliseert het aandeel alleenstaanden zich in beide cohorten in de jaren daarna (grafiek 16).

Gezinsvorming lijkt voor de Antillianen en Arubanen uit de twee onderzochte cohorten geen immigratiedoel te zijn. Evenals bij de Surinamers komen vooral alleenstaanden en thuiswonende kinderen naar Nederland. Een aanzienlijk deel van de restcategorie (bijna een vijfde) bestaat bij de Antillianen uit ouders in een eenoudergezin. Het aandeel paren met of zonder kinderen neemt in de zes jaar na immigratie nauwelijks toe.

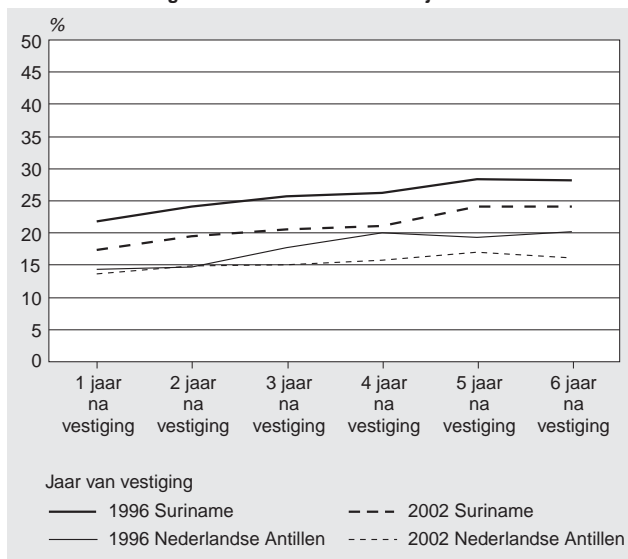
Surinaamse alleenstaanden waren in 1996 en 2002 minder geneigd om samen te wonen dan Turken en Marokkanen, maar dit percentage is in deze jaren minder gedaald dan bij de Turken en Marokkanen. Van de in 1996 geïmmigreerde Surinamers woonde na zes jaar 28 procent samen. Dit percentage daalde bij de in 2002 geïmmigreerde Surinamers naar 24 (grafiek 17).

Gemiddeld is een op de vijf alleenstaande Antillianen en Arubanen die zich in 1996 in Nederland vestigden na zes jaar samen met een partner. Dit aandeel daalt voor de Antillianen en Arubanen die zich in 2002 vestigden naar een op de zes.

16. Huishoudenspositie van Surinamers en Antillianen/Arubanen op 1 januari van de jaren na het vestigingsjaar 1996 en 2002

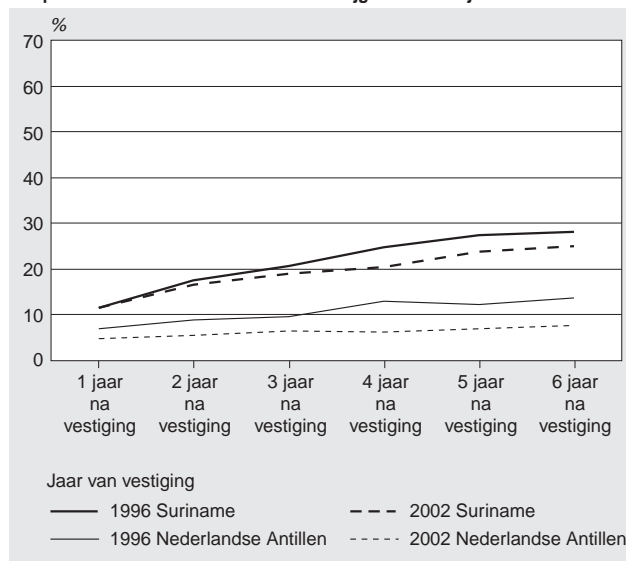

17. Aandeel alleenstaande geïmmigreerde Surinamers en Antillianen/Arubanen dat gaat samenwonen naar verblijfsduur in Nederland

Uit *grafiek 18* blijkt dat paren zonder kinderen uit de Nederlandse Antillen en Aruba het minst geneigd zijn om snel aan kinderen te beginnen. Van de Antillianen die in 1996 als paar zonder kinderen in Nederland arriveerden, heeft 14 procent na zes jaar kinderen. Voor de Antilliaanse immigranten die in 2002 naar Nederland kwamen, is dit percentage zelfs gedaald naar 8. Surinaamse paren zonder kinderen krijgen iets vaker een kind, maar veel minder vaak dan Turken en Marokkanen. Zo is ruim een kwart van de Surinaamse paren zonder kinderen die zich in 1996 vestigden na zes jaar onderdeel van een paar met kinderen. Voor immigranten die zes jaar later naar Nederland kwamen is dit, zoals voor bijna alle herkomstgroepen, licht gedaald.

18. Aandeel geïmmigreerde Surinamers en Antillianen/Arubanen in een paar zonder kinderen dat kinderen krijgt naar verblijfsduur in Nederland

Chinezen en Irakezen

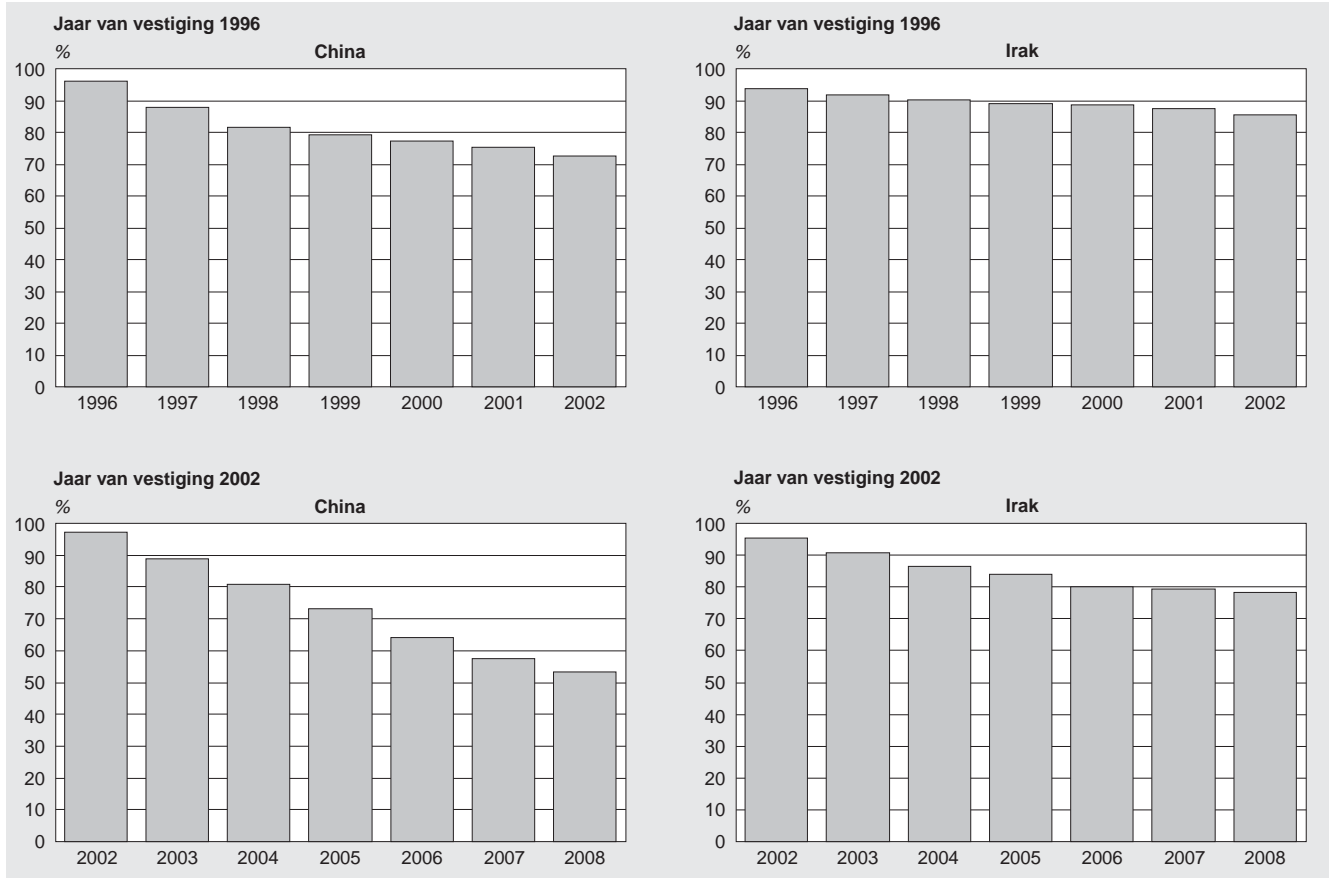
De andere twee niet-westerse groepen die hier worden besproken zijn Chinezen en Irakezen. De immigratie van Chinezen bestond in de tweede helft van de jaren negentig voor het grootste deel uit gezinsmigranten en asielmigranten. In 1996 kwam iets meer dan de helft van de 1,6 duizend Chinese immigranten in het kader van gezinshereniging of gezinsvorming naar Nederland en nog eens 20 procent voor asiel. Na 2000 kwamen er steeds meer studenten uit China. In 2002 maakten studenten meer dan de helft van de immigratie uit China uit.

De immigratie uit Irak bestond in de tweede helft van de jaren negentig voor 80 procent uit asielmigranten. In de eerste helft van deze eeuw werd gezinsmigratie uit dit land steeds belangrijker. Ongeveer 45 procent van de Irakese immigranten in 2002 kwam voor gezinshereniging of gezinsvorming naar Nederland.

Iets meer dan 70 procent van de Chinezen die in 1996 naar Nederland kwamen, woonde zes jaar later nog in Nederland. Voor het immigratiecohort 2002 is dit percentage gedaald naar iets meer dan de helft (*grafiek 19*). De veranderende samenstelling van de Chinese immigranten (van gezinsmigranten en asielmigranten naar studenten)

19. Aandeel Chinezen en Irakezen dat na maximaal 6 jaar nog in Nederland woont

speelt hierbij een belangrijke rol. Ongeveer 85 procent van de Irakese immigranten in 1996, die voornamelijk vanwege asiel naar Nederland kwamen, woonde zes jaar later nog in Nederland.

Immigranten uit China zijn gemiddeld het jongst bij vestiging in Nederland. De gemiddelde leeftijd van Chinese immigranten is gedaald van 24,9 jaar in 1996 naar 22,1 jaar in 2002. Ook hier is het motief voor Chinezen in 2002 (voornamelijk studie) een belangrijke verklarende factor.

Irakese immigranten waren in 2002 met gemiddeld 26,7 jaar ruim 2 jaar ouder dan hun landgenoten die zes jaar eerder naar Nederland kwamen. Het motief om naar Nederland te komen, kan ook bij deze migranten een rol spelen. Gezinsmigranten, die vooral in 2002 immigrereerden, zijn over het algemeen wat ouder dan de asielmigranten die in 1996 naar Nederland kwamen.

In 1996 bestond een groot deel van de Chinese immigratie uit kinderen (weergegeven in de restcategorie). Dit kunnen thuiswonende kinderen zijn, maar bijvoorbeeld ook alleenstaande minderjarige vreemdelingen of adoptiekinderen. In dit cohort lijkt er, gezien het stijgende aandeel paren met kinderen en het dalende aandeel alleenstaanden, sprake van gezinsmigratie. In 2002 daalt het aandeel alleenstaanden nog sterker, maar het aandeel paren met kinderen stijgt maar weinig. Het gaat in dit cohort bij de alleenstaanden voornamelijk om studenten die na verloop van tijd Nederland weer verlaten (*grafiek 20*).

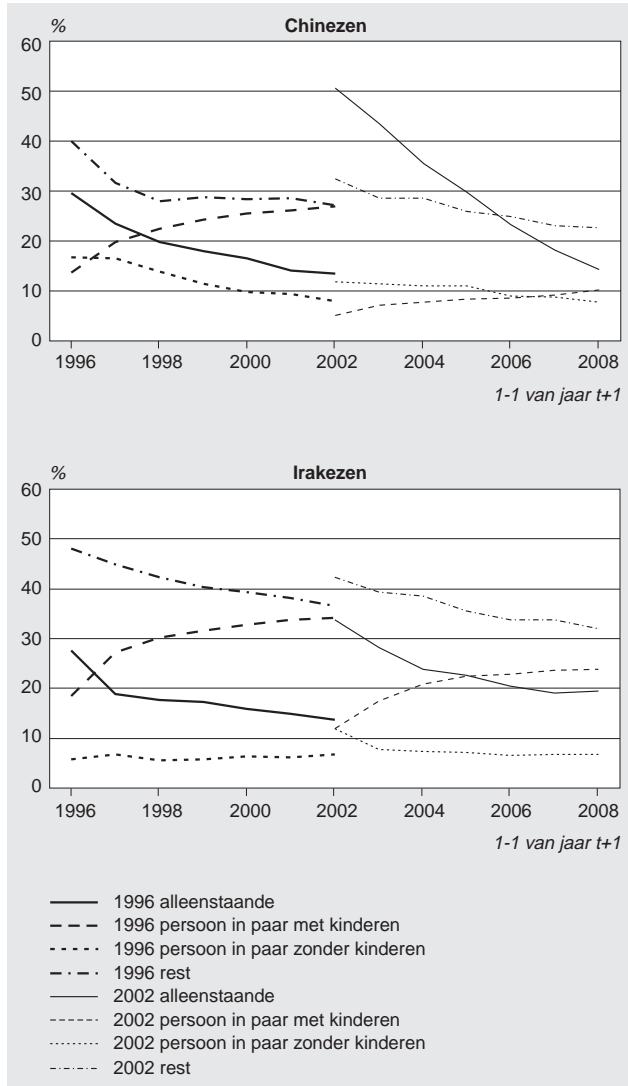
Voor Irakezen lijkt gezinsmigratie in beide cohorten een motief om naar Nederland te komen. Het aandeel paren met kinderen neemt in beide jaren toe, terwijl het aandeel alleenstaanden afneemt.

Van de Chinese immigranten die in 1996 als alleenstaande naar Nederland kwamen, behoorde een jaar later 20 procent tot een paar. In de jaren daarna is dit licht gestegen tot iets onder de 30 procent. Chinese alleenstaanden die in 2002 naar Nederland immigrereerden, gingen veel minder vaak over tot het vormen van een paar: minder dan 15 procent behoorde zes jaar later tot een paar (*grafiek 21*).

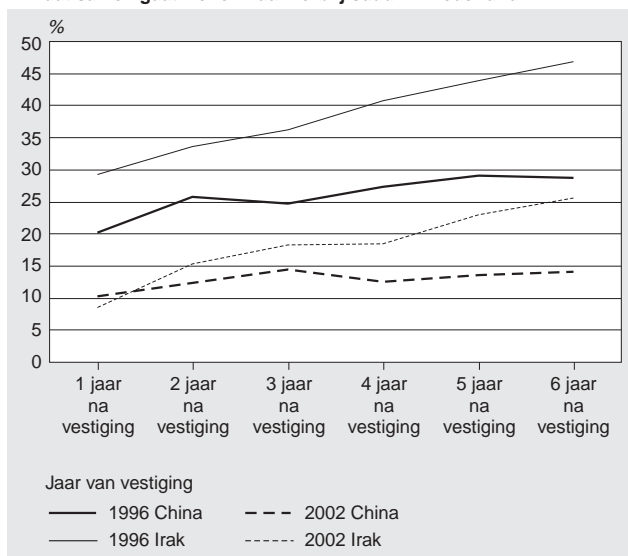
Van alle hier gepresenteerde groepen vormen Irakese alleenstaande immigranten na aankomst in Nederland het snelst een paar. Van de immigranten die in 1996 als alleenstaande naar Nederland kwamen, behoorde 30 procent al na één jaar tot een paar. Na zes jaar is dit percentage toegenomen tot ruim 45. Gezinsmigratie is voor Irakezen dus een belangrijk motief om naar Nederland te komen.

Na Turken en Marokkanen krijgen Irakezen die in een paar zonder kinderen immigreren het snelst, en het vaakst, kinderen. Na één jaar heeft bijna een kwart van de paren zonder kinderen van het immigratiecohort 1996 een kind. Voor de paren zonder kinderen uit 2002 is dit zelfs 35 procent (*grafiek 22*). Opvallend is dus dat het aandeel paren met kinderen voor het cohort 2002 hoger ligt dan voor het cohort 1996. Voor alle andere hier gepresenteerde groepen is dit juist andersom.

20. Huishoudenspositie van Chinezen en Irakezen op 1 januari van de jaren na het vestigingsjaar 1996 en 2002

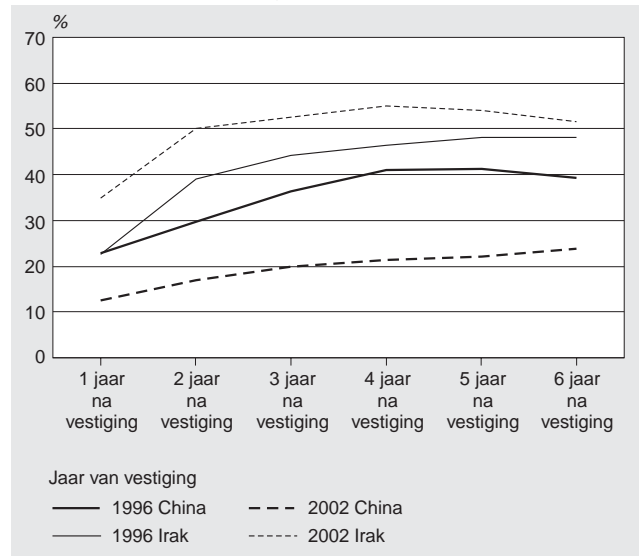

21. Aandeel alleenstaande geïmmigreerde Chinezen en Irakezen dat samen gaat wonen naar verblijfsduur in Nederland

Chineze alleenstaanden uit 2002, voor een groot deel studenten, vormen in de loop der tijd veel minder vaak een paar dan hun landgenoten uit 1996 die, zoals gezegd, voor een belangrijk deel vanwege asiel naar Nederland kwamen.

22. Aandeel geïmmigreerde Chinezen en Irakezen in een paar zonder kinderen dat kinderen krijgt naar verblijfsduur in Nederland

Polen en voormalige Sovjetburgers

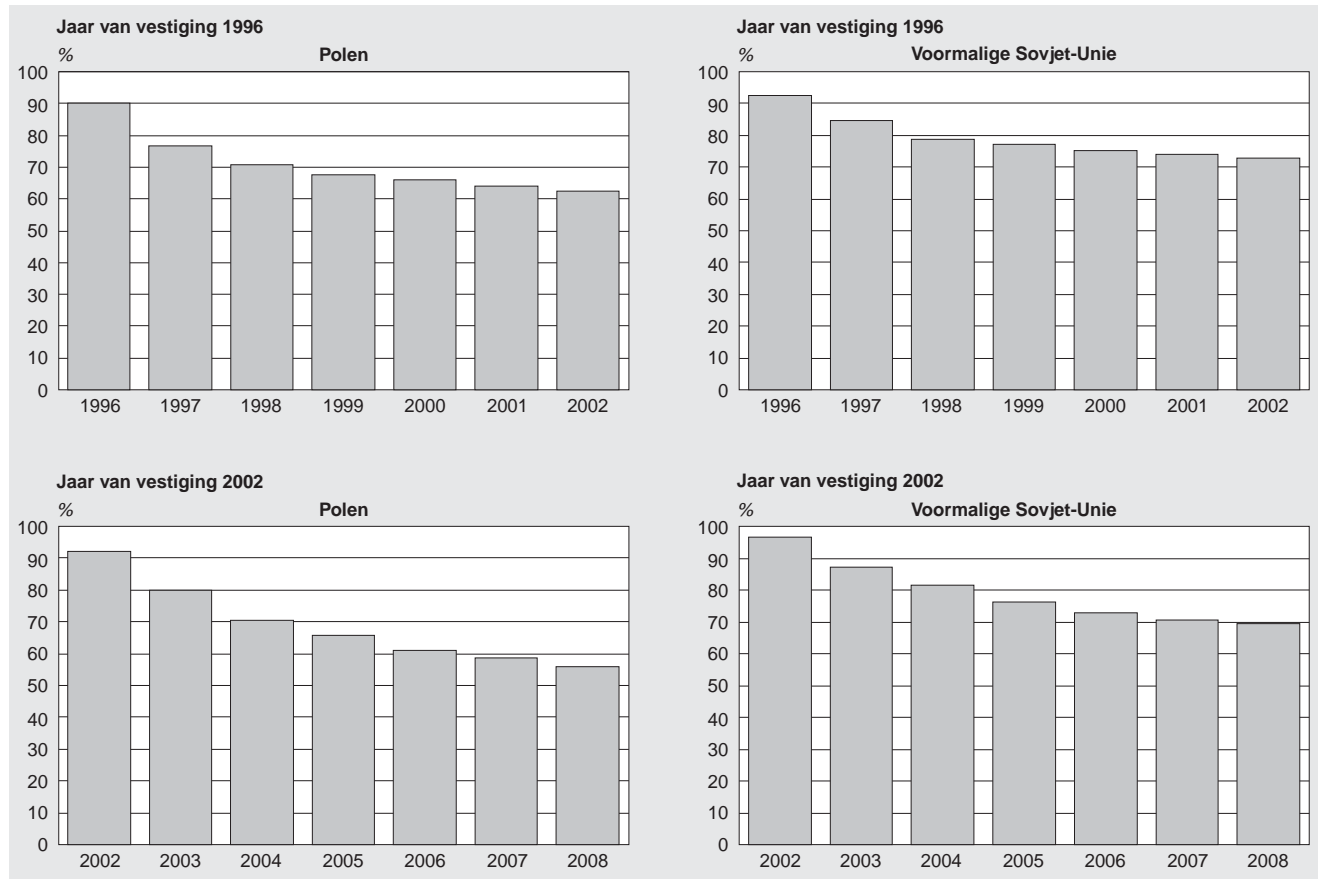
Van de westerse herkomstsgroepen worden in dit artikel Polen en voormalige Sovjetburgers besproken. Polen zijn een interessante groep: sinds de toetreding tot de EU in 2004 vormen de Polen jaarlijks vanuit de grootste groep immigranten die naar Nederland komt (grafiek 3).

De Sovjet-Unie is, samen met Polen, het enige hier besproken herkomstland dat in de twee onderzochte cohorten (1996 en 2002) meer vrouwelijke dan mannelijke immigranten telt. Ook in de tussenliggende jaren (1997–2001), een periode waarin veel asielzoekers uit dit gebied naar Nederland kwamen, lag het aandeel vrouwen ruim boven de 50 procent. In die jaren kwamen er namelijk nog steeds veel Russische bruiden naar Nederland om, evenals de Poolse bruiden, te trouwen met een Nederlandse man.

Ook de immigratie vanuit Polen in de jaren 1996 en 2002 bestond, zoals gezegd, voor het merendeel uit vrouwen. In 1996 was 70 procent vrouw; zes jaar later was dat nog bijna 65 procent. In die jaren kwamen veel Poolse vrouwen naar Nederland voor een huwelijk met een Nederlandse man. Na de toetreding tot de EU in mei 2004 kwamen er meer arbeidsmigranten naar Nederland en nam het aandeel mannen in de immigratie toe. In 2005 was het aandeel mannen in de Poolse immigratie al opgelopen tot iets meer dan 50 procent.

Aangezien de Poolse immigratie in 1996 en 2002 qua samenstelling zo afwijkt van die in 2005, zullen we voor de Polen waar zinvol ook het immigratiecohort 2005 in de analyses betrekken. De beperking is echter dat dit cohort noodgedwongen slechts drie jaar kan worden gevolgd.

23. Aandeel Polen en voormalig Sovjet-burgers dat na maximaal 6 jaar nog in Nederland woont

Ongeveer 60 procent van de immigranten uit 1996 en 2002 woont na zes jaar nog in Nederland (*grafiek 23*). Dat zovelen Nederland in die tijd al hebben verlaten is op zich opmerkelijk, gezien het karakter van de immigratie in deze jaren (gezinsmigratie). Het lijkt erop dat een substantieel deel van de Poolse bruiden, al dan niet met hun Nederlandse man, na verloop van tijd weer terugkeert naar hun vaderland.

Als we het cohort 2005 bekijken, dat voor een groot deel uit arbeidsmigranten bestaat, dan blijkt dat na drie jaar 64 procent nog in Nederland woont. Dit is een paar procentpunten minder dan het aandeel van de Poolse cohorten 1996 en 2002 dat na drie jaar nog in Nederland woont (67 en 66 procent). Van de Sovjetburgers woont 70 procent na zes jaar nog in Nederland. Tussen de immigratiecohorten 1996 en 2002 bestaat op dit punt nauwelijks verschil.

De gemiddelde leeftijd van Poolse immigranten is voor beide immigratiecohorten gelijk en lag zowel in 1996 als in 2002 op gemiddeld 26,7 jaar. Poolse immigranten in 2005 waren gemiddeld ruim 1,5 jaar ouder toen ze naar Nederland gingen.

Immigranten uit de voormalige Sovjet-Unie zijn bij vestiging gemiddeld ongeveer even oud als de totale groep vestigers. In 1996 waren immigranten uit de Sovjet-Unie gemiddeld 26,2 jaar oud; in 2002 was dit gestegen naar 27,5 jaar.

Vooraf Poolse alleenstaanden vertrekken snel weer uit Nederland. In de cohorten 1996 en 2002 is het aandeel

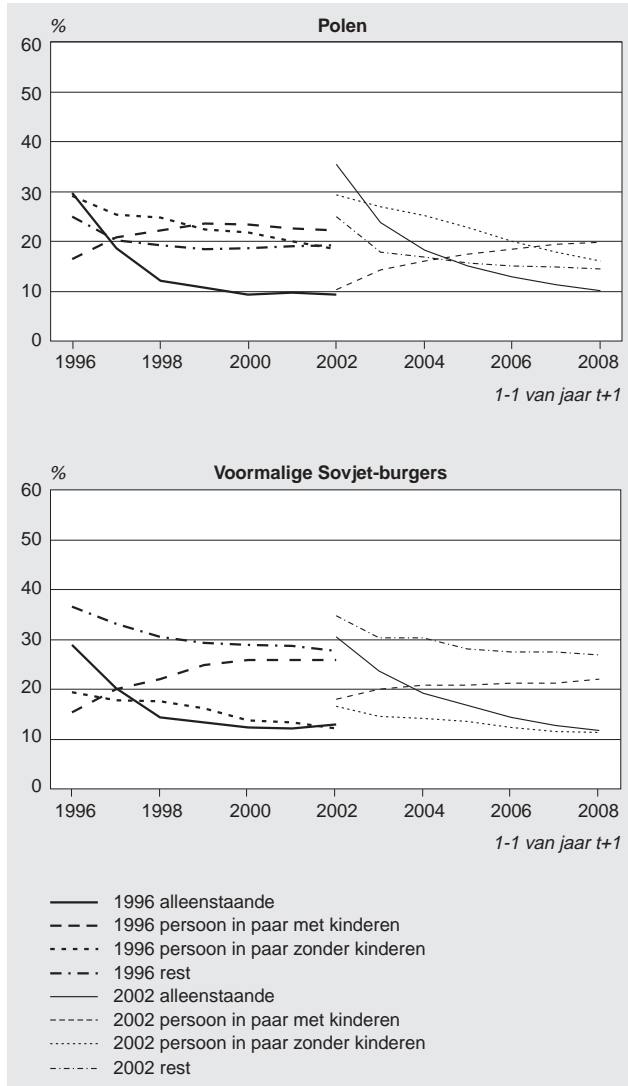
alleenstaanden sterk gedaald, terwijl het aandeel in een paar met kind slechts licht is gestegen (*grafiek 24*). Bekijken we het cohort 2005 (niet in de grafiek), dan zien we dat het aandeel paren met kinderen in drie jaar tijd veel sterker is gestegen dan in de andere twee cohorten. Van de immigranten in 2002 die op 1 januari 2003 nog in Nederland woonden behoorde 10 procent tot een paar met kinderen. Dit aandeel is in de drie jaar daarna gestegen naar 17 procent. Voor het cohort 2005 zijn deze percentages respectievelijk 7,5 en 21.

Sovjetburgers laten ongeveer hetzelfde patroon zien als de Polen. Het aandeel met kinderen stijgt licht, terwijl het percentage alleenstaanden afneemt.

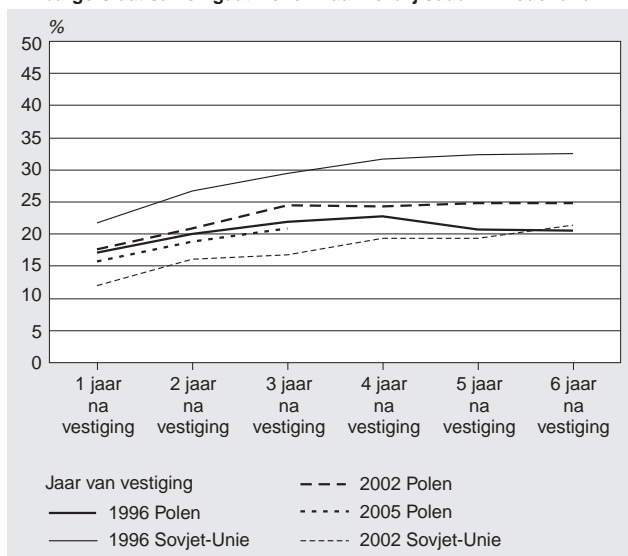
Van de Poolse immigranten die in 1996 als alleenstaande naar Nederland kwamen, behoorde een jaar later 17 procent tot een paar. In de jaren daarna is dit licht gestegen, tot iets meer dan 20 procent. Poolse alleenstaanden die in 2002 naar Nederland kwamen, vormden iets vaker een paar. De (arbeids)migranten uit Polen die in 2005 naar Nederland kwamen, zijn minder geneigd tot samenwonen. Na drie jaar, de maximale periode waarover we dit cohort kunnen volgen, woont 21 procent van de alleenstaanden samen. Dit is bijna 4 procentpunten lager dan bij het cohort 2002 (*grafiek 25*).

Alleenstaande Sovjetburgers van het cohort 1996 zijn veel eerder en vaker dan Polen gaan samenwonen. Het cohort 2002 laat echter voor de Sovjet-Unie veel lagere samenwonenpercentages zien. Wellicht speelt de veranderende

24. Huishoudenspositie van Polen en voormalige Sovjet-burgers op 1 januari van de jaren na het vestigingsjaar 1996 en 2002

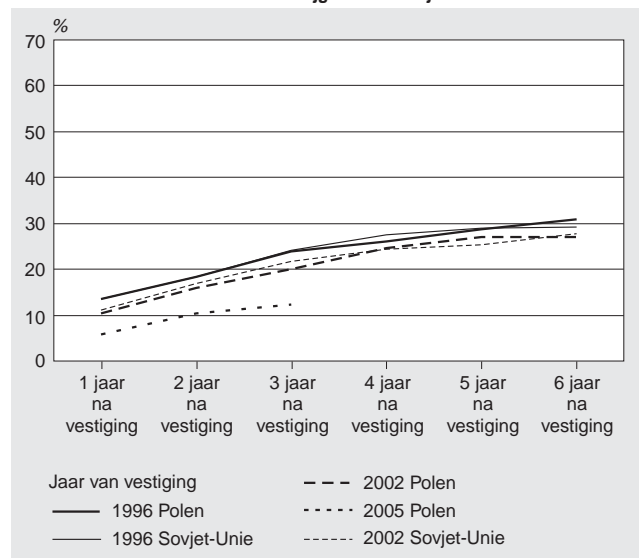
25. Aandeel alleenstaande geïmmigreerde Polen en voormalige Sovjet-burgers dat samen gaat wonen naar verblijfsduur in Nederland

samenstelling van de migratiestroom uit dit land – van in verhouding meer gezinsmigranten in 1996 naar overwegend asiel in 2002 – hierbij een rol.

Er is nauwelijks verschil in de percentages paren zonder kinderen die zes jaar na immigratie kinderen hebben gekregen als we kijken naar de immigratiecohorten 1996 en 2002 uit Polen en de Sovjet-Unie. Ruwweg 25 tot 30 procent van de kinderloze paren heeft zes jaar aankomst in Nederland kinderen (*grafiek 26*). De Poolse immigranten uit 2005 laten echter een ander beeld zien. Drie jaar na vestiging in Nederland heeft slechts 12 procent van deze migranten kinderen, 8 tot 12 procentpunten minder dan de twee andere cohorten. Poolse immigranten uit 2005 gaan dus minder vaak samenwonen en krijgen veel minder vaak kinderen dan hun landgenoten die in 1996 of 2002 naar Nederland vertrokken. Zij kwamen voor een groot deel vanwege gezinshereniging en gezinsvorming naar Nederland.

26. Aandeel geïmmigreerde Polen en voormalige Sovjet-burgers in een paar zonder kinderen dat kinderen krijgt naar verblijfsduur in Nederland

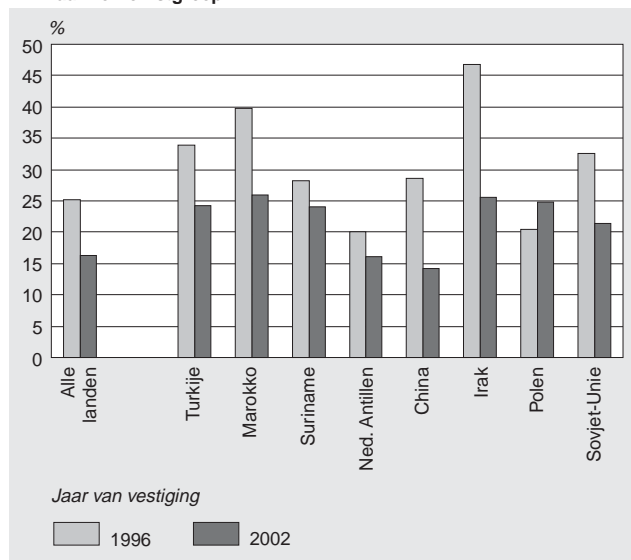
4. Conclusie en verder onderzoek

Voor de meeste hier besproken niet-westerse herkomstgroepen is gezinshereniging en gezinsvorming een belangrijk motief om naar Nederland te komen. Dit geldt vooral voor Irakezen, Turken en Marokkanen. Turken en Marokkanen krijgen ook het snelst, en het vaakst, kinderen als ze zonder kinderen naar Nederland zijn gekomen. Voor de westerse herkomstgroepen (Polen en de voormalige Sovjet-Unie) is gezinsmigratie veel minder vaak een reden voor immigratie. Dit geldt het sterkst voor de Polen die recent naar Nederland zijn gekomen. Zij komen hier vaak als alleenstaande arbeidsmigrant en hebben geen sterke neiging om te gaan samenwonen en kinderen te krijgen.

Voor alle herkomstgroepen, met uitzondering van de Polen, geldt dat alleenstaande immigranten die in 2002 naar Nederland zijn gekomen, veel minder vaak zijn gaan samenwonen dan alleenstaanden die zes jaar eerder immigrerden (*grafiek 27*). Een mogelijke oorzaak is de

verscherpte regelgeving omtrent gezinsvorming die eind 2004 van kracht werd, waardoor het voor personen uit cohort 2002 moeilijker werd een partner te laten overkomen. Verschillen tussen de herkomstgroepen kunnen samenhangen met de samenstelling van de groep migranten uit de diverse landen. Studenten en arbeidsmigranten zullen over het algemeen minder geneigd zijn om te gaan samenwonen dan migranten die juist voor gezinshereniging of gezinsvorming naar Nederland komen.

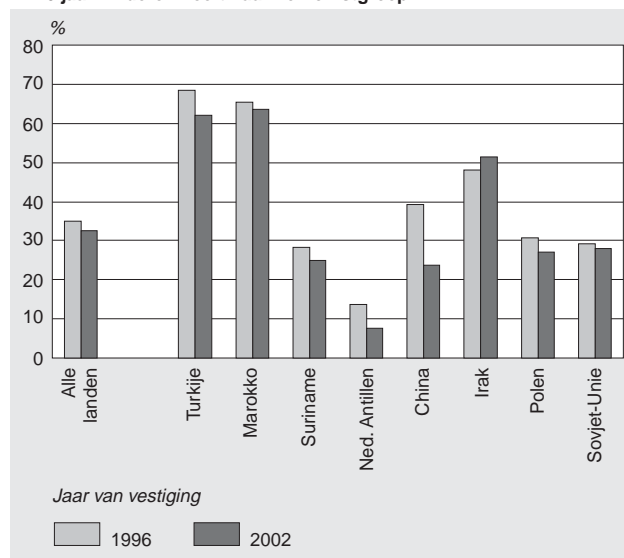
27. Aandeel alleenstaande immigranten dat na 6 jaar samenwoont naar herkomstgroep

Bij een aantal herkomstgroepen zien we na 2005 een stabilisatie van het aandeel paren zonder kinderen dat een kind krijgt. Mogelijk heeft de slechtere economische situatie in Nederland in deze jaren paren doen besluiten voorsnog niet aan kinderen te beginnen. Voor alle herkomstgroepen, met uitzondering van de Irakezen, ligt het percentage paren zonder kinderen dat na zes jaar kinderen heeft voor het immigratiecohort 2002 lager dan voor cohort 1996 (grafiek 28).

Verder onderzoek kan zich onder meer richten op de vraag met wie een immigrerende allochtoon gaat samenwonen: met een autochtoon, een eerste generatie allochtoon of

28. Aandeel personen in geïmmigreerde paren zonder kinderen dat na 6 jaar kinderen heeft naar herkomstgroep

een tweede generatie allochtoon? Dit geeft meer inzicht in de mate waarin allochtonen gemengde relaties aangaan en kan antwoord geven op de vraag in hoeverre eerste generatie allochtonen hun partner uit het land van herkomst halen. Tevens kunnen met aanvullende informatie uit de Gemeentelijke Basisadministratie, zoals het jaar waarin men gaat samenwonen en het vestigingsjaar van de partner die naar Nederland komt, de afzonderlijke processen van gezinshereniging en gezinsvorming beter in beeld worden gebracht. Ten slotte kan de analyse worden uitgebreid met andere herkomstgroepen, zoals België, Duitsland, voormalig Joegoslavië, Afghanistan, Iran en Somalië. Bovendien kan het proces van uit elkaar gaan en het uit huis gaan van kinderen aan de analyse worden toegevoegd, om een vollediger beeld te krijgen van de demografische levensloop van immigranten.

Literatuur

Nicolaas, H., 2009, Bevolkingsprognose 2008–2050: veronderstellingen over immigratie. *Bevolkingstrends* 57(1), blz. 23–33.

Tabel 1
Immigranten naar jaar van vestiging en leeftijd

Leeftijd	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Totaal
Totaal														
%														
0-19	29	27	28	30	29	28	27	23	20	19	17	17	16	24
20-29	33	34	34	33	33	35	36	38	40	40	41	41	43	37
30-39	23	23	24	23	23	23	22	24	24	25	24	25	24	23
40-49	9	9	9	9	10	10	10	10	10	11	11	12	11	10
50-64	4	5	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5
65 of ouder	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>abs.=100%</i>														
Totaal (x1 000)	92	103	102	100	116	118	108	94	86	84	91	107	132	1 333
Mannen														
%														
0-19	27	25	26	29	28	27	26	22	19	17	16	15	14	22
20-29	32	32	32	31	31	33	34	35	36	37	37	37	39	34
30-39	26	26	26	25	25	24	24	26	27	27	27	27	26	26
40-49	10	11	10	10	10	10	10	12	12	13	14	14	13	12
50-64	5	5	4	4	4	4	4	5	5	5	6	6	6	5
65 of ouder	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>abs.=100%</i>														
Totaal (x1 000)	49	56	54	53	62	63	57	49	44	44	49	59	73	712
Vrouwen														
%														
0-19	30	29	29	31	30	29	27	25	22	20	19	19	18	25
20-29	36	37	36	36	36	37	39	41	44	44	45	46	47	40
30-39	21	21	21	20	21	21	20	21	21	22	21	21	21	21
40-49	8	8	8	8	9	8	9	8	8	9	9	9	9	8
50-64	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
65 of ouder	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>abs.=100%</i>														
Totaal (x1 000)	43	47	48	47	54	55	51	45	42	40	42	48	59	621

Tabel 2
Immigranten naar plaats in huishouden op 1 januari in jaar van vestiging t+1

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Totaal
Totaal														
%														
Thuiswonend kind	20	20	19	20	20	19	17	16	15	14	14	13	12	17
Alleenstaand	30	31	31	30	32	34	35	34	35	37	38	40	43	35
Ongehuwd samen, zonder kinderen	10	11	11	11	10	10	11	12	13	13	12	12	12	11
Gehuwd samen, zonder kinderen	10	10	10	10	9	10	10	12	10	10	9	7	7	9
Ongehuwd samen, met kinderen	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3
Gehuwd samen, met kinderen	11	10	9	10	10	10	9	9	9	8	8	7	7	9
Rest categorie	15	15	17	17	15	15	15	14	15	15	15	17	17	15
<i>abs.=100%</i>														
Totaal (x1 000)	87	88	98	95	111	112	103	90	82	80	86	100	123	1 256
Niet Westers														
%														
Thuiswonend kind	22	21	20	22	21	20	18	16	15	15	15	14	13	18
Alleenstaand	28	29	29	28	31	33	35	33	32	35	36	39	42	33
Ongehuwd samen, zonder kinderen	8	8	9	8	8	8	8	9	10	11	10	9	9	9
Gehuwd samen, zonder kinderen	10	11	10	11	11	11	12	14	13	11	9	8	8	11
Ongehuwd samen, met kinderen	4	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	3
Gehuwd samen, met kinderen	11	10	9	10	10	10	9	9	9	9	9	8	8	9
Rest categorie	17	17	18	19	17	16	15	16	17	17	17	17	16	17
<i>abs.=100%</i>														
Totaal (x1 000)	53	55	62	57	67	69	64	55	45	42	43	46	58	715
Westers														
%														
Thuiswonend kind	18	17	17	17	18	17	15	15	14	13	13	12	12	17
Alleenstaand	33	34	35	34	33	35	35	35	37	39	40	41	43	35
Ongehuwd samen, zonder kinderen	14	15	16	15	14	14	16	16	17	15	14	14	14	11
Gehuwd samen, zonder kinderen	9	9	8	8	8	7	8	8	7	9	9	6	5	9
Ongehuwd samen, met kinderen	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3
Gehuwd samen, met kinderen	11	10	9	10	11	10	9	9	8	7	7	7	6	9
Rest categorie	12	12	12	13	13	13	13	13	13	13	14	16	17	15
<i>abs.=100%</i>														
Totaal (x1 000)	34	33	36	38	45	44	39	35	37	38	43	54	65	541

Tabel 3
Immigranten naar herkomstgroep en huishoudenspositie, periode van vestiging 1996–2000

	Huishoudenspositie op 1 jan. in jaar van vestiging t+1					Totaal
	alleenstaand	paar met kinderen	paar zonder kinderen	thuiswonend kind	eenouder	
	%					x 1 000
Niet-westers	29,2	13,2	18,9	21,1	3,5	294
w.o.						
Nederlandse Antillen + Aruba	31,8	7,6	8,8	26,0	10,4	37
Turkije	18,2	18,1	35,3	18,6	1,3	31
Marokko	18,8	14,7	37,2	19,4	0,7	28
Suriname	26,6	14,3	18,2	21,8	4,6	25
Irak	33,4	14,9	7,1	28,6	2,3	26
China	35,6	8,6	16,4	9,4	2,7	10
Westers	33,8	13,7	22,7	12,6	1,4	187
w.o.						
Polen	33,5	14,2	28,9	12,5	1,5	7
Voormalige Sovjet-Unie	28,9	17,3	17,2	22,5	3,5	16
Totaal	31,0	13,4	20,4	19,6	2,7	481

Tabel 4
Immigranten naar herkomstgroep en huishoudenspositie, periode van vestiging 2004–2008

	Huishoudenspositie op 1 jan. in jaar van vestiging t+1					Totaal
	alleenstaanden	paar met kinderen	paar zonder kinderen	thuiswonend kind	eenouder	
	%					x 1 000
Niet-westers	37,2	12,2	19,4	14,3	3,1	234
w.o.						
Nederlandse Antillen + Aruba	40,3	7,1	12,1	15,6	6,6	23
Turkije	27,5	16,5	31,0	11,9	1,7	23
Marokko	25,6	15,5	31,5	12,9	1,6	19
Suriname	32,7	13,1	15,1	16,2	6,1	21
Irak	45,5	13,1	8,7	19,3	3,9	11
China	46,8	7,2	14,1	6,4	1,6	19
Westers	40,6	9,9	21,7	12,6	1,3	236
w.o.						
Polen	39,2	9,2	21,5	10,5	1,9	43
Voormalige Sovjet-Unie	35,3	13,7	22,5	14,3	2,9	16
Totaal	38,9	11,0	20,6	13,4	2,2	470